

Postrzeżenie zmian klimatycznych przez polityków i urzędników gminnych

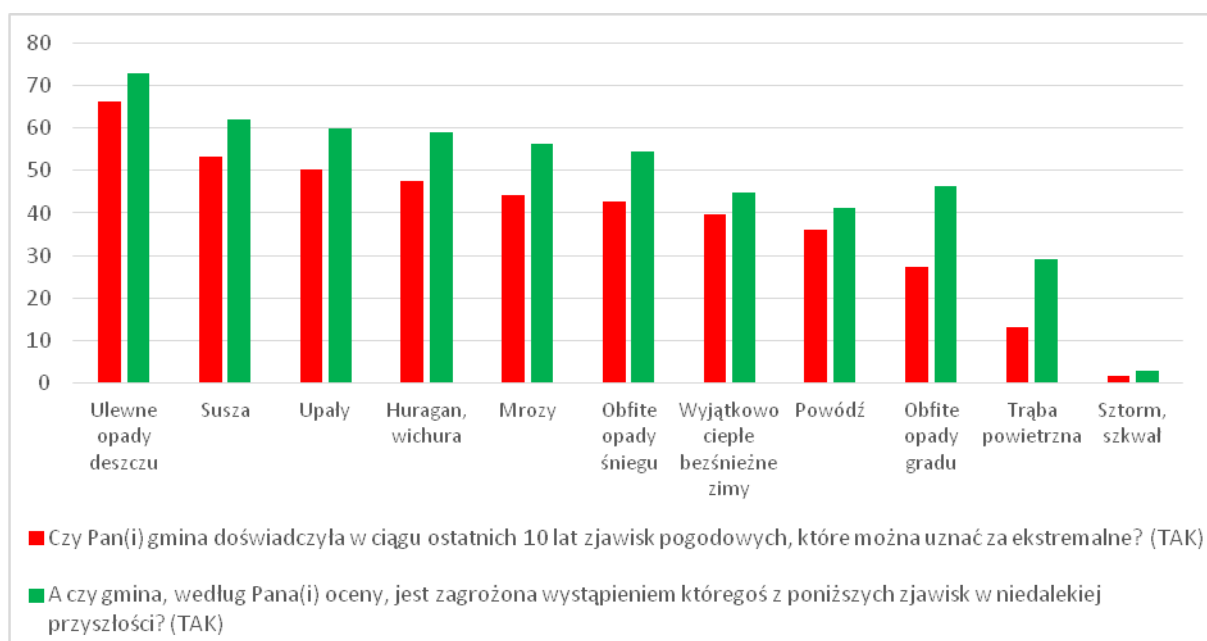
Zmiany klimatyczne i wpływ człowieka na te zmiany stają się wraz z rozwojem cywilizacyjnym coraz ważniejszym zagadnieniem politycznym. Na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, w Zakładzie Rozwoju i Polityki Lokalnej realizujemy projekt, którego celem jest ocena poziomu elastyczności (ang. *resilience*) polityki lokalnej wobec zagadnienia zmian klimatycznych – *Organizing for Resilience. A Comparative Study on Institutional Capacity, Governance, and Climate Change Adaptation in Poland and Norway* (POLCITCLIM). Projekt realizowany jest w partnerstwie z Norweskim Instytutem Badań Miejskich i Regionalnych (NIBR) i finansowany z Polsko-Norweskiej Współpracy Badawczej. Pytania, jakie sobie stawiamy to między innymi pytania o to czy administracja lokalna widzi problemy funkcjonowania gmin wynikające ze zmian klimatu, a jeśli tak, to jakie działania podejmuje by się do nich dostosować?

Właśnie zakończyliśmy etap, którego przedmiotem było badanie kwestionariuszowe i chcielibyśmy podzielić się pierwszymi wynikami. Odzew gmin był nadspodziewanie duży, otrzymaliśmy 1311 odpowiedzi na ankietę, co stanowi ponad 50% samorządów tego szczebla w Polsce. Badanie jest reprezentatywne również ze względu na rodzaje gmin i ich położenie w różnych województwach. Na ankietę odpowiadali w większości urzędnicy (84%), natomiast 16 % ankiet wypełnionych zostało przez wójta/burmistrza/prezydenta, jego/jej zastępcę lub sekretarza gminy.

Celem tego badania kwestionariuszowego była analiza postaw polskich samorządów gminnych wobec zmian klimatycznych oraz wpływu człowieka na te zmiany, a także tych zmian jako zagadnienia

Rysunek 1

Postrzeżenie podatności na ekstremalne zjawiska pogodowe teraz i w przyszłości

www.eeagrants.org

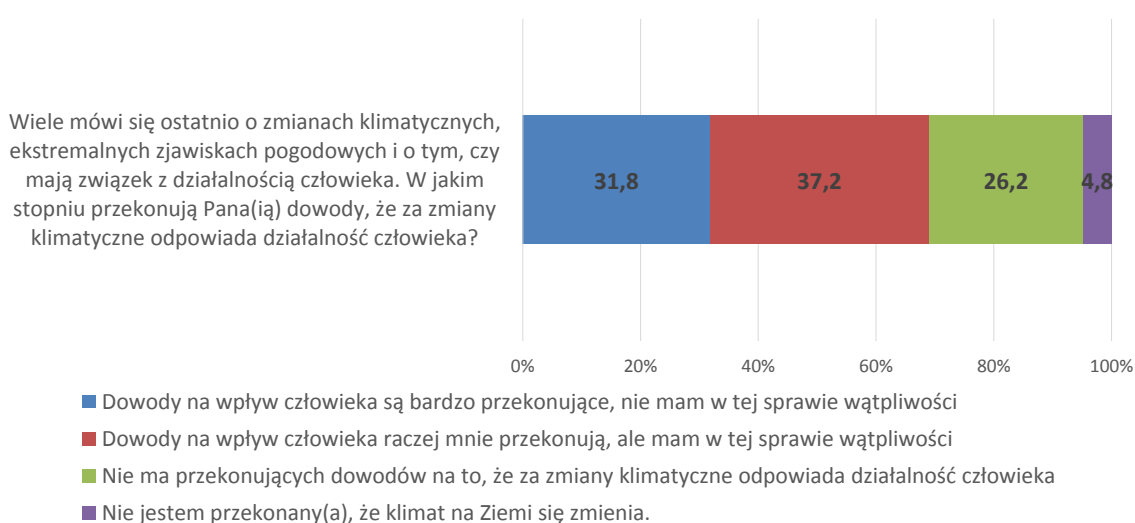
politycznego – przypisywania odpowiedzialności oraz podejmowanych przez samorząd działań na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatycznych i ograniczania negatywnego wpływu człowieka na środowisko.

Przedstawiciele polskich gmin uważają, że w ciągu ostatnich 10 lat środowiska lokalne doświadczały różnego rodzaju ekstremalnych zjawisk pogodowych. Przede wszystkim wskazywano na ulewne opady deszczu, ale również susze bądź upały, huragany, wichury, mrozy, obfite opady śniegu lub wyjątkowo ciepłe i bezśnieżne zimy (ponad 40% ankietowanych). Badani uważają, że występowanie tych zjawisk będzie się nasilało w przyszłości, oczekiwania te szczególnie dotyczą obfitych opadów gradu i trąb powietrznych (Rysunek 1). Te opinie świadczą o postawie oczekiwania na zmiany klimatyczne. Zdaniem ankietowanych zmiany te w bardzo dużym lub dużym stopniu wpłyną przede wszystkim na ochronę przeciwpowodziową (73%), melioracje wodne (69%) oraz gospodarkę wodno-ściekową (59%).

Nasilenie się intensywności występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych w ostatnich latach zauważa ponad 52% ankietowanych. Tyle samo (50%) uznaje, że są one spowodowane zmianami klimatycznymi. Wciąż jednak pozostaje duża grupa urzędników i polityków, która na pytanie o to, czy ekstremalne zjawiska pogodowe są wynikiem zmian klimatu odpowiada: „trudno powiedzieć” (44%) i taka, która uważa, że te dwa zjawiska „praktycznie w ogóle” nie są powiązane (6%). Co więcej, pomimo że 69% urzędników i polityków gminnych twierdzi, że uznaje wpływ człowieka na zmiany klimatu (bez wątpliwości lub z pewnymi wątpliwościami), to jednak spora grupa (26%) uważa, że nie ma na to przekonujących dowodów lub nie wierzy, że klimat na Ziemi w ogóle się zmienia (5%) (Rysunek 2).

Rysunek 2

Postrzeganie wpływu człowieka na zmiany klimatyczne

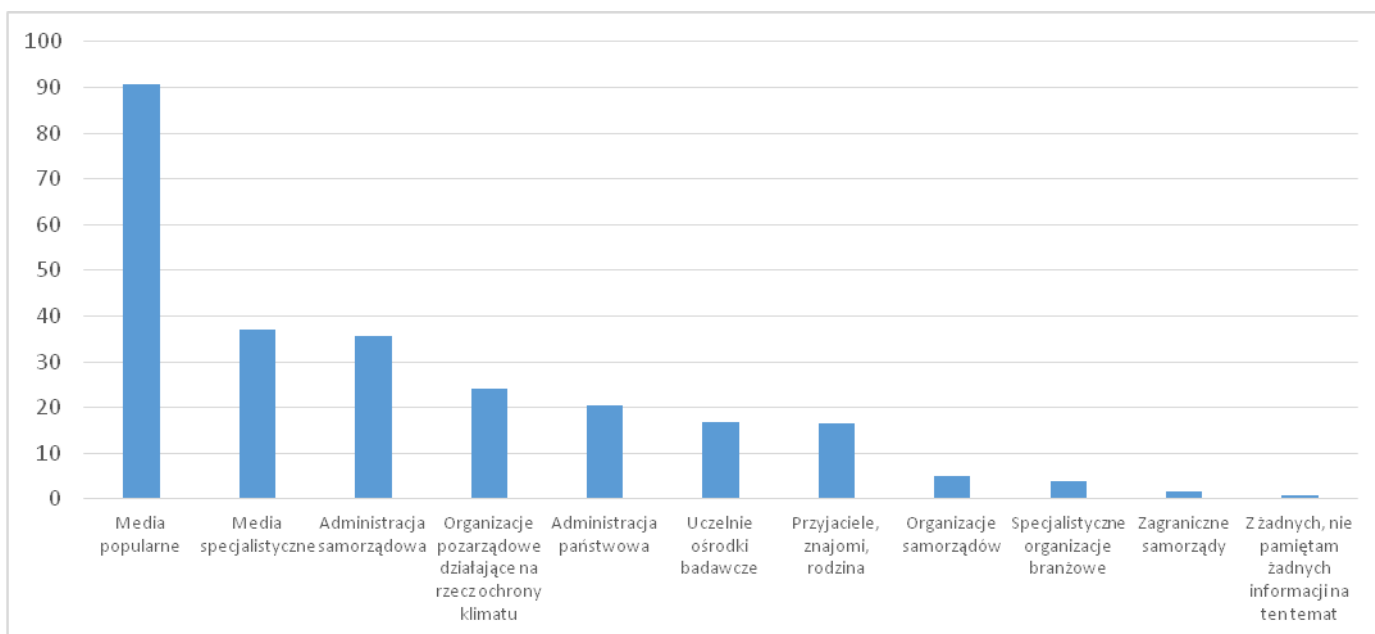
Najważniejszym źródłem informacji na temat zmian klimatycznych są dla urzędników i polityków gminnych media popularne (prawie 91% odpowiedzi), a w drugiej kolejności (ale różnica jest znacząca) media specjalistyczne (37%). Nie jest to wiedza ugruntowana szkoleniami, czy kontaktami z

www.eeagrants.org

wyspecjalizowanymi organizacjami. Wiedza ta w niewielkim stopniu (20% odpowiedzi) pochodzi od administracji państwowej. Prawie 17% ankietowanych odpowiedziało, że źródłem wiedzy są dla nich uczelnie i ośrodki badawcze, podobne znaczenie ma wiedza czerpana od przyjaciół, znajomych i rodziny. Zwraca również uwagę niski stopień wykorzystania międzynarodowych kontaktów

Rysunek 3

Źródła wiedzy polityków i urzędników gminnych o zmianach klimatycznych

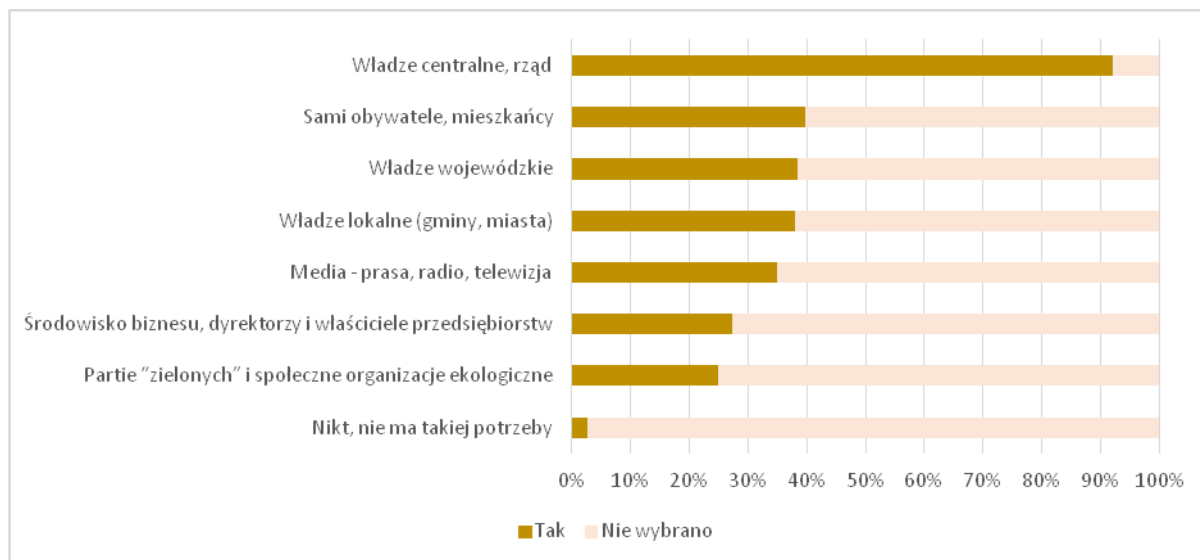
administracyjnych do tego celu – wskazało je tylko 1,5% badanych (Rysunek 3).

Ankietowani uważają, że samorządy lokalne nie są najbardziej odpowiednim miejscem lokowania odpowiedzialności za przeciwdziałanie zmianom klimatu. Rola ta przypisywana jest władzom centralnym (92%), nawet w większym stopniu niż organizacjom międzynarodowym (58%). Więcej przedstawicieli gmin uważa, że sami mieszkańcy i władze wojewódzkie są bardziej adekwatnymi środowiskami do podejmowania działań w kwestii przeciwdziałania zmianom klimatycznym niż władze lokalne (Rysunek 4). Uzupełnieniem tego obrazu jest zgadzanie się wielu ankietowanych ze stwierdzeniami o tym, że państwo powinno wykazywać więcej inicjatywy w kwestii przystosowywania się do zmian klimatycznych (82% tych, którzy odpowiedzieli na ankietę) oraz że ubezpieczenia od konsekwencji zmian klimatycznych powinny być obowiązkowe (37%) a także, że powszechne obowiązkowe ubezpieczenia mieszkańców (np. ubezpieczenia właścicieli budynków od skutków) praktycznie rozwiązałyby problem dostosowania się do zmian klimatycznych (33%).

Tym niemniej, przedstawiciele 38% gmin odpowiedzieli, że władze gmin i miast powinny podejmować działania w kwestii przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych (Rysunek 4). Byli to przedstawiciele samorządów większych i zamożniejszych od pozostałych. 70% ankietowanych uważa, że reprezentowana przez nich gmina jest zbyt mało zamożna, by radzić sobie ze zmianami klimatu, a 61% że jest do tego zadania zbyt mała.

Rysunek 4

Postrzeganie odpowiedzialności za przeciwdziałanie zmianom klimatycznym – kto?

Przedstawione powyżej wyniki będą na początku przyszłego roku porównywane z wynikami podobnego badania przeprowadzanego na samorządach norweskich. W następnej kolejności planujemy szczegółowe badania adaptacji do zmian klimatycznych w 4 polskich miastach. Badanie to również zaplanowaliśmy na 2015 rok.

Organizacja odpowiedzialna za projekt badawczy: Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Zakład Rozwoju i Polityki Lokalnej.

Zespół badawczy po polskiej stronie: prof. Paweł Swianiewicz (kierownik projektu), dr Adam Gendźwiłł, dr Marta Lackowska, mgr Natalia Szajewska, dr Katarzyna Szmigiel-Rawska.

Źródło finansowania projektu: Projekt dofinansowany z Funduszy Norweskich w ramach Polsko-Norweskiego Programu Badawczego.

Więcej informacji o projekcie: www.polcitclim.uw.edu.pl.

Kontakt: prof. Paweł Swianiewicz, pswian@uw.edu.pl, tel./fax 225520650.